

МБҮӨТ Советскай Союз геройа Н.А. Кондаков аатынан
Дьөккөн орто оскуолата».

Сайыңны сынһалаңна
обону олоңхонон иитии

Толордо:

Григорьева Татьяна Владимировна, учитель домашнего
обучения

Дьөккөн, 2021с.

Иһинээ5итэ

Кириитэ	3
1. Лааһыр программата.....	6
2. Үлэ былаана.....	10
3. Чинчийэр үлэ түмүгэ.....	15
Туһаныллыбыт литература.....	17

Кириитэ.

Тоҕоостооҕо: Билиҥни кэмнэ оболорбутугар телевизор, компьютер, видео, сотовай телефон сабыдыала улаатан иһэр. Бу аныгы тэриллэргэ аралдьыйан оҕо сахалыы уус–уран кинигэлэри аахпат, фольклору билбэт буолан иһэр, санааларын сааһылаан сахалыы уустаан-ураннаан сатаан эппэт буоллулар. Онон оҕо саныыр санаатын, тугу билбитин-көрбүтүн сааһылаан, уустаан ураннаан кэпсиир саха тылыгар интэриэһи үөскэтии, күөдүтүү, төрүт үгэстэри тутуһан бэйэ бодотун, сиэри-майгыны тардыныы курдук улахан соруктары ситиһии.

Ити санааннан сиэттэрэн, оҕону олоҕхо эйгэтигэр уһуйар «Олонхо дойдута» диэн лаабыр программатын бырайыагын суруйдубут. Сайыңны сынньалаң оҕону иитэргэ саамай сөптөөх кэм, оҕо үөрэх сылын кэннэ лаабырга сынньанар, салгыңна, айылбаҕа сылдыар, оболору, тэң саастаахтарын кытары алтыһар, оонньуур. Программа оҕо олоҕхону ааһан, олоҕхону чугастык ылынарыгар, олоҕхоҕо сөңө сылдыар ийэ тыл баайын иңэринэригэр көмөлөһөр аналлаах. Сорукупут, лаабыр түмүгэр - олоҕхо туруоруута.

Үлэ тиэмэтэ: Сайыңны сынньалаңна оҕону олоҕхонон иитии.

Чинчийи предметэ: Олоҕхо иитэр-үөрэтэр суолтата.

Үлэ сыала: Олоҕхону аабыыга оҕо интэриэһин тардыы, оҕо айар дьобурун, сатабылын сайыннарыы, олоҕхо дойдутун кытта билиһиннэри, сиэри-туому тутуһуннарыы.

Үлэ соруктара:

- Туһааннаах матырыйаалы булуу, мунньуу, ырытыы. Музейга сылдыыы, архыыбы хасыһыы, хомуйуу.

- оҕо дорҕоонноохтук, чуолкайдык ааһар, сахалыы толкуйдуур дьобурун сайыннарыы;

- олоҕхо көмөтүнэн оҕо тылын байытыы, уустаан-ураннаан кэпсэтэр, кэпсиир дьобуру сайыннарыы;

- нэһилиэк олоҕохоттарын билиһиннэри;

- олоҕхо сүрүн санаатын олоххо–дьаһахха туһаныы, сиэрдээх майгыга, өйгө-санааҕа, сиэргэ-туомна уһуйуу.

Үлэ сонуна: Олоңхону о5о сайыңны сынньалаңыгар көдьүүстээхтик туһаныы.

Үлэ суолтата: Үлэ матырыйаал быһыытынан оскуола музейыгар, кылаас чаастарыгар билиһиннэриин быһыытынан, ону таһынан лаабыр программатын үлэни былаанныырга туһаныахха сөп.

Саба5алааһын: Өскөтүн хас биирдии лаабыр иитиллээччитэ, кыра эрдэбиттэн олоңхону хасыһан үөрэтэн, билэ-көрө үөрэннэбинэ, о5о саныыр санаатын, тугу билбитин-көрбүтүн сааһылаан, уустаан ураннаан кэпсиир саха тылыгар интэриэһиргиир, бэйэ бодотун тардынар, төрүт үгэстэрин, сиэри-майгыны тутуһар, дойдутугар, норуотугар бэриниилээх үтүө киһи буола улаатыа этэ.

Лаабырбыт теоретическай, практическай уонна сынньалаң чаастартан турар. Теоретическай чааһыгар Акулина Попова «Олоңхо киэн киэлитигэр» кинигэнэн, Решетников П.Е. - Көһөңө Бүөтүр «Күөнэ Көбөччөр аттаах күүстээх-уохтаах Күн Күндүлү бухатыыр» олоңхотунан үлэлээтибит. Уран тылынан олоңхо сириин-дойдотун, геройдарын ойуулаан аа5арга үөрэнэллэр. Практическай чааһыгар олоңхону аахтарыы, ис хоһоонун кэпсээһин, уруһуйдааһын, пластилининынан оңоһуктары оңоруу ытытыллар. Сынньалаң кэмигэр остуол оонньоулары оонньооһун, олоңхо5о сыһыаннаах таабырыннары, ребустары таайыы, бэйэлэрэ толкуйдаан таайтарыылары ытытыллар. Дьарык оонньоу быһыытынан барара ордук интэриэһинэй буолар. Лаабыр түмүктэниитигэр олоңхоттон быһа тардан оонньоон көрдөрүү уонна уруһуйдар, оңоһуктар выставкалары тэрийии буолар.

Бу программаны алын уонна орто кылаас, уопсайа 30 о5о, 21 күн устата сылдыар лаабырдарыгар, аттаран оңоһулунна. О5олору лаабырга ылааһыңна, бол5омтону ордук кыаммат, элбэх о5олоох, ыарахан кэмнэ тубэспит ыаллар о5олоругар уонна доруобуйаларыгар хааччахтаах о5олорго ууруллар.

О5о күнүһүн сылдыар сайыңны эстэтическай лаабыра «Олоңхо дойдута» бэс ыйын 5 күнүттэн бэс ыйын 26 күнүгэр дылы үлэлээтэ. Лаабырга уопсайа 30 о5о сынньанна, ол иһигэр 4 доруобуйаларыгар хааччахтаах о5олор, 19 элбэх о5олоох дьэ кэргэн о5ото. 6 үлэһит үлэлээтэ. Петр Егорович Решетников –

Көһөнө Бүөтүр « Күөнэ көбөччөр аттаах күүстээх-уохтаах Күн Күндүлү бухатыыр» диэн олоңхону туруоран, лаабыры түмүктээтибит.

Лаабыр үлэһиттэрэ

№	АААа	Үөрэбэ	специальнаһа	Лаабырга дуоһунаһа
1	Григорьева Татьяна Владимировна	Үрдүк	Алын кылаас учуутала	Лаабыр начальнига
2	Гоголева Христина Клавдиевна	Үрдүк	Алын кылаас учуутала	Воспитатель
3	Федорова Юлия Николаевна	Үрдүк	Нуучча тылын учуутала	Воспитатель
4	Семенова Мария Прокопьевна	Үрдүк	психолог	Психолог
5	Томская Мария Васильевна	Орто	фельдшер	Мед.үлэһит
6	Гоголева Мария Степановна	Орто анал	Лаборант	Повар, повар көмөлөһөөччүтэ
7	Гоголева Надежда Григорьевна	Орто анал	-	Тех.үлэһит

«Олоңхо дойдута» лаабыр үлэлээбит программата

Быһаары сурук

...Үйэ-саас тухары олоңхо- саханы үрдэтиэ ...

Күннүк Уурастыырап

Саха биллиилээх суруйааччыта, олоңхоһута В.Н.Новиков-Күннүк Уурастыырап ити билгэлээһинэ туолан, П.А. Ойуунускай «Дьулуруйар Ньургун Боотур» олоңхото бүтүн аан дойдуга тахсан саханы сахалыы ааттатта, үрдэттэ, биллэрдэ.

«Олоңхо – олох оскуолата» диэн мээнэбэ эппэттэр. Өркөн өйдөөхтөр олоххо бабаларын, дьулуурдарын, олох иһин охсуһууларын арийан көрдөрөр сүдү айымньылары. Сиһилии эттэххэ, тыл күүһүнэн араастаан кизэргэтэн ойуулааһыннара, ымпыктаан-чымпыктаан көрдөрүүлэрэ, кэрэ олоххо

тардыһылары, иңэн-тоңон туран олобу көрүүлэрэ, олоххо дьулуһуулар кестөр. Саха норуотун тылынан айымньытын саамай кылаан чыпчаала – олонхо. Кини суолтата анардас тыл уус-уран айымньыта буоларынан эрэ буспэт. Кини саха норуотун историятын, философиятын, итэҕэлин, тереебут айылбатын уерэтэргэ суолтата эмиэ улахан.

Олонхону саха норуота үйэлэргэ уһаарыллыбыт өркөн өйүнэн айыллыбыт олобун философиятын, кыра оболорго үөрэтэр, тириэрдэр ыарахан, ол эрэн олус улахан суолталаах. Билиңни кытаанах кэмнэ, бутуурдаах олоххо эдэр киһи бэйэтин суолун, тирэбин булунар сахалыы эйгэ, олонхо кута-сүрэ эрэ туһалыан сөп.

Билиңни ыччат төрүт омугун, историятын, культуратын үчүгэйдик табан өйдүүр эрэ буоллабына, бэйэтин сэнэммэккэ, туһунан улуу омук курдук сананыаба. Норуот күүһэ – өйүгэр, өйүн күүһэ – тылыгар диэн этэллэр. Тыл бары бастына, сүмэтэ фольклорга, олоңхобо баар. Ол иһин олоңхону кытта билиһиннэриини кыра эрдэхтэн сабалыахха наада.

Билиңни кэмнэ оболорбутугар телевизор, компьютер, видео, сотовай телефон сабыдыала улаатан иһэр. Бу аныгы тэриллэргэ аралдьыйан обо сахалыы уус-уран кинигэлэри аахпат, фольклору билбэт буолан иһэр, санааларын сааһылаан сахалыы уустаан-ураннаан сатаан эппэт буоллулар. Онон обо саныыр санаатын, тугу билбитин-көрбүтүн сааһылаан, уустаан ураннаан кэпсиир саха тылыгар интэриэһи үөскэтии, күөдьүтүү курдук улахан соруктар тураллар.

Олоңхону аабыы, хайаан да олоңхотун киһи буолуу диэн буолбат. Олоңхону ким бабарар аабан ис хоһоонун өйдөөн, билиэн сөп. Оттон олох интэриэһиргээтэхтэринэ, анаан дьарыктанан олоңхону ыллыырга үөрэниэхтэрин сөп.

Оболор билиини аабан, оонньоон, толкуйдаан ылыналлар. Бу кэмнэ аабар, суруйар, тылы байытар, саңарар саңаны, толкуйдуур дьобуру сайыннарыыга тирэбирэн сайдар кэм. Бу кэмнэ олоңхо сыаннастарынан олобуран обо кутун-сүрүн иитэр, өйүн-санаатын сайыннарар сыалы-соруку ситиһиэхпитин сөп. Онон обону кыра сааһыттан сабалаан олоңхобо

кэрэхсэбили үөскэтэн, урооктар, дьарыктар көмөлөрүнэн олоңхо сүрүн санаатын тирэх оңостон сизрдээх майгыга, өйгө санааба, сизргэ—туомца иитиэхтээхпит, уйулба хамсааһынын сааһылыахтаахпыт.

Программа паспора

Программа аата	О5о күнүһүн сылдыар сайынцы эстетической лаабыра «Олоңхо дойдута»
Программаны оңордулар	Советской Союз Геройа Н.А.Кондаков аатынан «Дьөккөн орто оскуолата» МБҮөт социальной педагога, лаабыр начальнига - Григорьева Т.В., алын кылаас учуутала – Гоголева Х.К., нуучча тылын учуутала – Федорова Ю.Н., педагог-психолог – Семенова М.П.
Кыттааччылар	30 о5о, 7 - 18 саастаах о5олор
Үлэ хайысхата	Эстетической
Сыала	Олоңхону аабыыга о5о интэриэһин тардыы, о5о айар дьөбурун, сатабылын сайыннарыы, олоңхо дойдутун кытта билиһиннэрии, сизри-туому тутуһуннарыы.
Соруга	<ul style="list-style-type: none"> - олоңхо педагогиката о5о омулар сөп түбэһэр өйүн-санаатын көдүүстээхтик хааччыйарын ситиһии; - үөрэнээччи олоңхо педагогикатыгар ылбыт билиилэрин инэринэн үтүөнү айар, оңорор бадатын уһугуннарыы; олоххо көхтөөх буоларын ситиһии; - үөрэнээччи олоңхоттон билбитин сааһыланарыгар, олоххо туһанарыгар, дьөңцө тарбаттарыгар эппиэтинэстээх буоларыгар иити-такайыы. - о5о дор5оонноохтук, чуолкайдык аабар, сахалыы

		<p>толкуйдуур дьобурун сайыннарыы;</p> <ul style="list-style-type: none"> - саха улуу олоңхотун, олоңхотуттарын үөрэтии, чинчийии; - олоңхо сүрүн санаатын олоххо-дьаһахха туһаныы, сирдээх майгыга, өйгө-санааба, сиргэ-туомна уһууу.
Үлэ формалара	методтара,	<p>Олоңхо дьоруойдарынан сыахай, аналлаах оонньуур, мал-сал арааһа.</p> <p>Олоңхо иһитэ-хомуоһа. Оҕо этэ-сиинэ сайдарыгар сөптөөх оонньуурдар: остуол, сайыннарар оонньуурдар уонна оонньуулар.</p>
Программа киирэр кэмэ	олоххо	<p>I этап. Бэлэмнэнии</p> <p>Муус устар – ыам ыйа</p> <p>II этап. Сүрүн</p> <p>Бэс ыйын 5 - 26 күннэрэ</p> <p>III этап. Түмүктүүр</p> <p>Атырдыах, балаһан ыйдара</p>
Лаабыр сатыахтаах	түмүгэр оҕо	<ul style="list-style-type: none"> - олоңхону өйдөөн истэр, дорҕоонноохтук аабар, ырытар; - олоххо-дьаһахха сиэри-туому тутуһар; - айылланы харыстыыр; - аба саастаах дьонно убаастабыллаахтык сыһыаннаһар; - үчүгэйгэ, кэрэбэ тардыһар сирдээх киһи буолуохтаах. - оҕо бэйэ-бэйэтин кытта сыһыаннаһыта, кэпсэтэр дьобура сайдар. - олоңхо туруоруу

Ытык өйдөбүллэри (сыаннастары) программа ис хоһоонугар киллэрии.

Олонхоо сөхөн сытар ытык өйдөбүллэри үөрэнээччи сааһыгар сөп тубэһэр тылларынан, олуктарынан тиэрдиллэр.

Олонхо ис хоһооно, этэр санаата кыра саастаах оһоо ордук кэбэһэстик, судургутук **төрүт өйдөбүллэринэн** тийэр. Олонхо төрүт өйдөбүллэрэ саха олоһу, тулалыыр олох көстөр-көстүбэт эйгэтин, аан айылһаны анааран, сылыктаан көрөр үөрүйэһин кытта быһаччы ситимнээхтэр.

Олонхо ытык уонна төрүт өйдөбүллэрин оһону иитэр-үөрэтэр үлэһэ сыһыаннааһынан талан наардааһын маннык бириинсиптэргэ олоһулар: олонхо сайыннарар, үөрэтэр-такайар, биллэрэр кыаһын табан туһаныы; олонхо уусуран тыла баайын, киһиэхэ дьайар күүһүн өйдөөһүннэ тирэһири; олонхо киһи уонна айылһа быстыспат ситимнэрин тиэрдэр кыаһар тирэдири; олонхо саха төрүт үгэстэрин, сиэр-туом өйдөбүллэрин, этическэй нуормаларын ильдэ сылдыар источник, төрүт быһыытынан көрүү; олонхо оһо айар дьоһура, талаана арылларыгар дьайар күүһүн таба туһаныы.

Олонхоттон иитэр-үөрэтэр, сайыннарар кыаһы тута сылдыар төрүт өйдөбүллэри талан маннык сүрүн бөлөхтөргө арааран наардыахха сөп:

Бөлөх аата	Тиэмэнэн наардааһын	Үөрэнээччи үлэтин ис хоһооно
Олонхо. Олонхоһут.	Олонхо сурун ис хоһооно. Олонхо — аан дойду чулуу айымньыта. Олонхо — норуот киэң туттуута. Олонхоһут — талба талаан. Саха норуотун чулуу олонхоһуттара. Төрөөбүт түөлбэ олонхоһуттара.	Төрөөбүт түөлбэ олонхоһуттарын туһунан кэпсэтиһии. Кинилэр олохторун билиһиннэри. Лааһыр түмүктэниитигэр олонхо туруоруу.
Аан дойду айыллыыта.	Олонхоо куйаар, күн, былыт, ый, сулус өйдөбүлэ. Наукаба куйаар, күн, былыт, ый, сулус өйдөбүлэ. Былыт, сулус арасстарын санатыы. Хараңа хайдах үөскүүрэ. Сырдык	Куйаар, күн, былыт, ый, сулус туһунан олонхоттон булан ааһыы.

	уонна хараца. Им балай хараца.	
Аан дойдуну анаарар төрүт өйдөбүллэр	Аан ийэ дойду, Аал Луук Мас, үөһээ дойду, орто туруу дойду, аллараа дойду, о.д.а. Үөһээ, орто, аллараа дойду өйдөбүллэрэ. Олоңхо тылынан хоһуйуу. Ол дойду олохтоохторо.	Үс дойду олохтоохторун тэннээн көрүү
Орто дойду сирэ-уота. Орто дойду кэрэтэ.	Байбал, Өрүс, Үрэх, күөл, хайа, алаас, хонуу өйдөбүлэ. Олоңхо тылынан от-мас арааһын хоһуйуу. Сибэкки. Олонхоҕо хоһуулар көтөр-сүүрэр арааһа. Кыталык.	Бэйэ төрөөбүт дойдутун уус-уран хоһуйуу. Олонхоҕо байбалы, өрүһү, үрэһи, күөлү, хайаны, алааһы, оту-маһы, көтөрү-сүүрэри, кыталыгы, хонууну хоһуйуу булан аабыы.
Айыы дьоно. Айыы бухатыыра.	Айыы дьонун өйдөбүлэ. Айыы бухатыырын тас көрүңэ. Айыы аймабын, күн улууһун дьонугар дурда-хахха. Төрөөбүт сирин-уотун көмүскээччи. Саха уола уонна айыы бухатыыра.	Айыы дьонун олонхо тылынан ойуулааһын. Билинңи дьону кытары тэннээһин.
Айыы хаан аймахтара, күн хаан улуустара.	Олоңхо ыала (биир-икки олонхоттон): аҕа, ийэ ааттара, оболоро. Туох уратылаахтара, биир өрүттээхтэрэ. Ыал тиэргэнин өйдөбүлэ. Тиэргэн тутуулары. Балабан, ураһа. Иһит-хомуос. Сэргэ анала. Сэргэ сорох арааһа. Тойон аҕа,	Олоңхо иһитин, оһуор араастарын үөрэтэтии. Оһуордарын туттан чороон уруһуйдааһын. Олоңхо бухатыырын, куотун оңоруу. Салама оңоруу.

	<p>Хотун ийэ дьүһүнэ, танаһа-саба, майгыта-сигилитэ, дьиэ5э оруола. Олонхо уран тылынан уол о5ону хохуйуу.</p> <p>Бухатыыр танаһа-саба. Дьүһүнэ-бодото, майгыта-сигилитэ. Олонхо бухатыыра — Үрүң Уолан. Үрүмэччи маңан ата.</p> <p>Олонхо5о кыыс о5о кэрэтин хохуйуу. Дьүһүнэ, быһыыта-таһаата. Суһуо5а. Таңаһа-саба</p>	
<p>Айыы айма5ар утары турар күүс туһунан.</p> <p>Абааһы бийһэ. Абааһы бухатыыра.</p>	<p>абааһы айма5а, адьарай бийһэ.</p> <p>Абааһы бийһэ олорор сирэ-уота. Абааһы бухатыырын майгыта. Сизэрэ суох быһыы охсуута.</p>	<p>Абааһы майгытын олонхо тылынан ойуулааһын, бэйэ санаатын этии.</p>
<p>Норуот духовнай-нравственной идеалын, тыл күүһүн туһунан</p>	<p>күн киһитэ, саха саарына, киһи кэрэмэхэ, быһый быһыылаах, аман өс, сизэрдээх тыл, үтүө тыл, ытык мааны тыл, киһилии кэпсээ, сахалыы санар о.д.а.;</p>	<p>Өйдөбүллэри үөскэтии</p>
<p>Норуот угэһин, сизэр-майгы нуорматын, итэ5эл туһунан</p>	<p>үгэс, сизэр-туом, аал уоту аһат, улуу тунах ыһыах, сир-кут, буор кут, салгын кут, ийэ кут, о.д.а.;</p>	<p>Өйдөбүллэри үөскэтии</p>

Программаны толорор былаан

<p>1 күн 05.06</p>	<p>Этэрээттэргэ арахсыы. Лаабыр быраабылатын, былаанын кытары билиһиннэри.О5олор доруобуйаларын</p>
------------------------	---

	бэрэбиэркэлээһин
2 күн 06.06	Саха героической эпоһа — Олоҥхо. Олоҥхотут.
3 күн 07.06	Лаабыр аһыллааһына
4 күн 08.06	Үөһээ, орто, аллараа дойду өйдөбүллэрэ. Олоҥхо тылынан хоһуйуу. Ол дойду олохтоохторо. Тойукка үөрэнии, эрчиллии.
5 күн 09.06	Айыы дьоно. Айыы бухатыыра. Кыыс оҕо. Уол оҕо. Үрүң. Уолан. Абааһы бииһэ. Саха остуол оонньуулары. Сизэр-туом күнэ
6 күн 10.06	Олонхо үөһээ дойдутун туһунан өйдөбүл. Дьоно-сэргэтэ. Олоҥхону талыы.Эдэр бизнесмен күнэ
7 күн 11.06	Орто дойду сизэрэ-уота. Орто дойду кэрэтэ. Айыы хаан аймахтара, күн хаан улуустара Музей күнэ
8 күн 12.06	Олоҥхоҕо хоһуллар аллараа дойду өйдөбүлэ. Аллараа дойду олохтоохторо. Сахалыы көр оонньуута
9 күн 13.06	Чаппараах анала. Ойуута-мандара
10 күн 14.06	Олоҥхоҕо куйаары, күнү, былыты, айылҕаны хоһуйуу. Саха аһын күнэ
11 күн 15.06	Аал Луук Мас. Аал Луук Мас өйдөбүлэ. Олоҥхо уус-уран тылынан Өбүгэ оонньуулары күнэ
12 күн 16.06	Олоҥхоҕо, тиэргэни, балаһаны, туттар сээкэйи, иһити-хомуоһу хоһуйуу.
13 күн 17.06	Оһуохай, олоҥхо этээччилэр күрэһэ
14 күн 18.06	Уран тарбах күрэһэ
15 күн 19.06	Ыһыах сизэрэ-туома
16 күн	Боотурдар күрэхтэрэ

20.06	
17 күн 21.06	Туйаарыма КУО күрэхэ
18 күн 22.06	Айылбаба тахсыы
19 күн 23.06	Олоцхону туруорууга туттуллар быыһы уонна декорацияны оноруу.
20 күн 24.06	Олоцхону туруорууга туттуллар быыһы уонна декорацияны оноруу.
21 күн 25.06	Лаабыр сабыллыыта - олоҥхо туруоруу

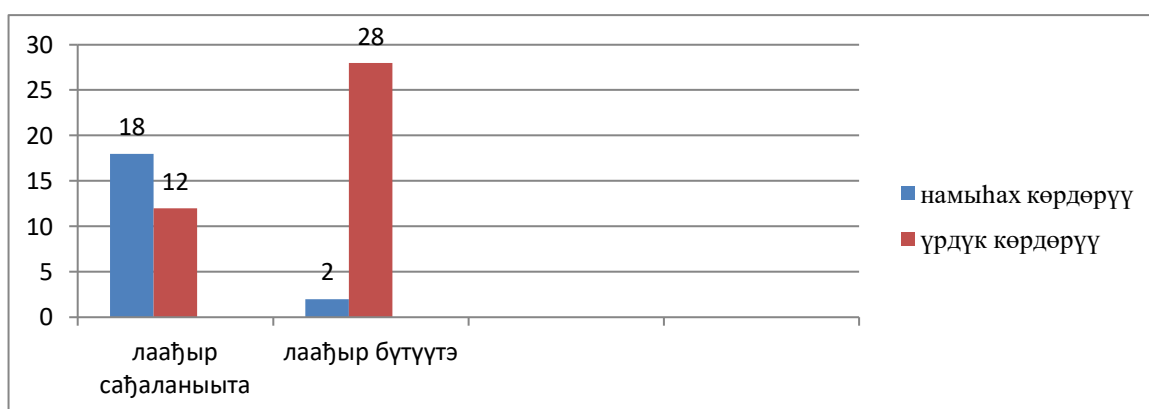
Лаабыр үлэтэ куннээби бэрээдэги тутуһууттан улахан тутулуктаах.

№	Күннээби былаан	Бириэмэтэ
1	Лаабырга кэлии. Оболор доруобуйаларын бэрэбиэркэлээбин. Сарсыардааццы зарядка	10.00-10.30
2	Сарсыардааңы аһылык	10.30-11.00
3	Линейка. ТБ, ПБ инструктаһа	11.00-11.20
4	Күннээби былааны кытары билсии	11.20-12.30
5	Былаанынан үлэ	12.30-13.00
6	Эбиэт	13.00-14.00
7	Сибиеһэй салгыңна оонньуулар	14.00-14.40
8	Былаанынан тэрээһиннэр	14.40-15.00
9	Эбиэт кэннинээби аһылык	15.00-15.30
10	Оонньуулар	15.30-16.00
11	Дьиеһэ тарбаһы	16.00

Лаабыр тематыгар о5олор төһө сырдатыылаахтарын билэр сыалтан лаабыр са5аланыытыгар ыйытыктары толороллор. Лаабыр сыалын-соруугун төһө ситиспитин билээри сезон түмүгэр ыйытыктары хатылаатыбыт уонна тэцнээн көрдүбүт.

Ыйытыктар:

1. Ханнык олоңхолору билэ5ин? Ааттаталаа?
2. Олоңхо сүрүн геройдарын ааттаталаа?
3. Биһиги өбүгэлэрбит ханнык сиэри-туому тутуһалларын билэ5ин?
4. Ыһыах туох суолталаах тэрээһиний?
5. Өбүгэлэрбит иһиттэрин-хомуостарын ааттаталаа?
6. Эһиилги олоңхо лаабырыгар сылдыаң этэ дуо?

Лаабыр са5аланыытыгар ыйытык түмүгүнэн саха омук сиэрин-туомун, олоңхону билэр оһо ахсаана 12, эбэтэр 41% тэцнэстэ. Лааһыр түмүгүнэн билии таһыма 28 оһо, эбэтэр 93% тэцнэстэ. Түмүктээн эттэххэ билии таһыма 52%-нан үрдээбитин көрдөрөр. Эһиилги сынньалаңна олоңхо лааһырыгар сылдыар баһалаахтарын биллэрдилэр.

Көрсүбүт ыарахаттарбыт:

-иитииллээччилэр саастарынан көрөн лааһыр матырыйаалын сөптөөхтүк талыы;

-олоңхо туһунан эбии литератураны хаңатыы.

Эһиилги лаабыр торума:

-оһолору саастарынан көрөн бөлөхтөргө араарыы;

-уустук тутуллаах олоңхону ааһары, үөрэтэри ситиһии;

-олоңхону толоро, туойа үөрэнии;

-нэһилиэкпитигэр олорон ааспыт олоңхонуттары дириңэтэн үөрэтии.

Ол курдук, түмүктээн эттэххэ, алын, орто кылаас оҕолоро олоңхо сирин-дойдутун, халлаан эттиктэрин, дьонун-сэргэтин, сиэрин-туомун, олуку хоһоонноруттан саҕалаан үөрэтэн, уус-уран тылга сыһыа киирдэхтэринэ - оҕо саңарара, ааҕара, толкуйдуура сайдар. Ханнык баҕарар норуот төрүт культуратын, искусствотун билэр, киэң туттар, сайыннарар буоллаҕына, бу норуоту атыттар кэрэхсиир, ытыктыыр буолаллар.

Олоңхону истэ, ааҕа, толкуйдата, ырытара, оруолларынан толотторо үөрэтэри ситиһилиэхтээх. Оҕо ааҕар дьобурун, олоңхо айымньыларынан эбии ааҕарга дьарыктаан оҕо интэриэһин тардыахха, көбүлүүххэ наада.

Олоңхону истэ, сэргии, ааҕа үөрэттэххэ оҕо тылын саппааһа байар, толлон турбакка санаатын сааһылаан этэр, төрөөбүт дойдутунан, дьонунан – сэргэтинэн киэң туттар. Итинэн уустаан-ураннаан саңаралларыгар, атын омуку да ортотугар сырыттаһтарына, саханы саха дэтэр санааҕа иитиллэригэр олуку буолар.

Лааҕыр 2 сыл үлэтин түмүгэр, лааҕыр үлэһиттэрин уонна иитиллээччилэрин ситиһиилэрэ:

1. Участие в VIII Республиканской научно-методической конференции «Ысыах Олонхо: традиции. Возрождение, увековечивание» (5-6 декабря 2016 г. г. Вилюйск);
2. 1 место в улусной НПК «Семья и школа: эффективное взаимодействие», посвященной 120-летию политического и государственного деятеля, Народного комиссара юстиции ЯАССР. Народного комиссара образования, Прокурора Республики С.Ф.Гоголева. Тема доклада «Оҕону иитиигэ олонхо олукутарын туһаныы». (12.12.2016 г.);
3. Участие в театральном фестивале-конкурсе «Күн бытархайа» имени А.Ильиной, посвященного Республиканскому Ысыаху Олонхо в г. Вилюйске и 25-летию ГБУ РС(Я) «Театр юного Зрителя», среди

школьных и дошкольных театрализованных коллективов
Вилуйского улуса(района) (февраль, 2017 г.);

4. Бүлүү улууһун Дьөккөн нэһилиэгэр Өрөспүүбүлүкэтээ5и оһуокай түмсүү кө5үлээһининэн ытытыллыбыт « Оһуокай түһүлгэтэ» кыттыылаа5а (11 февраля 2017 г.);
5. Участие в юбилейных краеведческих чтениях, посвященных 100-летию со дня рождения Геннадия Семеновича Донского. Заслуженного учителя школы ЯАССР, основателя Вилуйского Музея народного образования и 50-летию Вилуйской СОШ № 2 им. Г.С.Донского. (17 марта 2017 г.);
6. Участие в наследном ысыахе: конкурс Оһуоһай, постановка олонхо «Күөнэ Кө5өччөр аттаах Күн Күндүлү бухатыыр», играх предков, выставка творчества воспитанников лагеря;
7. Участие в Республиканском Ысыахе Олонхо в г. Вилуйске: күргүөмүнэн Тойук, битииһиттэр, конкурс хомусистов.
8. Публикация в наследной газете «Сайдам», школьной газете «Сулус»
9. 1 место в улусном смотре-конкурсе лагерей «Бригантина-2017», г. Вилуйск, октябрь, 2017 г..

Туһаныллыбыт литература

1. Антонов Н.В. Дьулуруйар Ньургун Боотур /Переложение в прозе олонхо для школьников. на якут. яз. - Якутск: Кн. изд-во,1993. -ил. -92 с.
2. Попова А.С. Олоҥхо киэн киэлитигэр /На просторах олонхо.- на якут. яз. Якутск: НИПК "Сахаполиграфиздат", 1995. - 128 с.
3. Решетников П.Е. – Кеьеце Буетур; Куенэ Ке5еччер аттаах куустээх-уохтаах Кун Кундулу бухатыыр – Дьокуускай, 2009с.
4. Тимофеев Н.П. О5ону олоҥхолуурга үөрэтии: уһуйааччыга аналлаах босуобуйа/ Дьокуускай, 2009
5. Филиппова Н.И. Олоҥхону оскуола5а үөрэтии /Изучение олонхо в школе: Пособие для учителей. на якут. яз. /. - Якутск: Кн. изд-во, 1981.
6. Чехордуна Е.П. Олонхо тыйаатырын тула санаа // Олонхо в театральном искусстве. — 2006. — С. 138—140.
7. Чехордуна, Е.П., Филиппова Н.И., Ефимова Д.Г. Олонхону тар5атыы// Театр Олонхо: идеи и подходы / М-во культуры Рос.Федерации, ФГОУ ВПО «Аркт. гос. ин-т искусств и культуры». — Якутск : АГИИК, 2010. — 120 с. — С. 60—64.
8. Эргис Г.У. Очерки по якутскому фольклору. М.: Наука, 1974.